Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
JULIANE KOKOTT,
predstavljeni 27. februarja 2014 [1]

Zadeva C-531/12 P

Commune de Millau
in
Société d'économie mixte d'équipement de l'Aveyron (SEMEA)
proti

Evropski komisiji

„Arbitražna klavzula — Pogodba o subvenciji za ukrep lokalnega razvoja — Povračilo neupravičeno plačanih zneskov — Zastaranje — Možnost sklicevanja na arbitražno klavzulo — Pogodbena klavzula v korist tretjih oseb"

I – Uvod

1. V tem pritožbenem postopku bo moralo Sodišče zavzeti stališče deloma do specifičnih, deloma pa tudi temeljnih vprašanjih.

2. Najprej daje pritožba priložnost, da se pojasni, ali in pod katerimi pogoji lahko pritožba, ki je bila sprva vložena brez pooblastila, v luči novega Poslovnika Sodišča, ki je začel veljati 1. novembra 2012, razvije pravne učinke, če se pooblastilo vloži naknadno v teku postopka.

3. Drugič, zastavlja se vprašanje, ali in pod katerimi pogoji se lahko tretja oseba, ki ni pogodbena stranka, vključi v arbitražno klavzulo v skladu s členom 272 PDEU, tako da so sodišča Unije pristojna tudi za postopke proti tretjim osebam.

4. Tretjič, razpravljati je treba o tem, ali in pod katerimi pogoji lahko Sodišče v pritožbenem postopku preuči uporabo nacionalnega prava, ki ga je uporabilo sodišče na podlagi ustrezne izbire prava v prvostopenjskem postopku. [2]

5. Četrtič, zastavlja se vprašanje, ali je mogoče iz prava Unije, zlasti iz temeljne pravice do dobrega upravljanja, izpeljati načelo, po katerem je lahko izključena zahteva za vračilo plačil, če ustrezni zahtevki morda sicer še niso zastarali, vendar organ Unije, ki je upravičen do zahtevka, ni nemudoma izterjeval svojih odprtih terjatev.

1 — Jezik izvirnika: nemščina.

2 — Na to vprašanje v mojih sklepnih predlogih, predstavljenih 27. januarja 2011 v zadevi Edwin proti UUNT (sodba z dne 5. julija 2001, C-263/09 P, Recueil, str. I-5853, točke od 84 do 86), ni bilo odgovorjeno, ker ni bilo odločilnega pomena za presojo.

II – Pravni okvir

A – *Primarno pravo*

6. Člen 41(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah z naslovom „Pravica do dobrega upravljanja“ določa:

„Vsakdo ima pravico, da institucije, organi, uradi in agencije Unije njegove zadeve obravnavajo nepristransko, pravično in v razumnem roku.“

7. Člen 256(1), drugi pododstavek, PDEU določa:

„Zoper odločitev Splošnega sodišča iz tega odstavka se lahko vloži pritožba na Sodišče zgolj glede pravnih vprašanj ter v skladu s pogoji in v mejah, določenih v statutu“

8. Člen 272 PDEU določa:

„Sodišče Evropske unije je pristojno za izrekanje sodb na podlagi arbitražne klavzule v pogodbah, ki jih sklene Unija[3] ali ki so sklenjene v njenem imenu, ne glede na to, ali jih ureja javno ali zasebno pravo.“

9. Člen 58, prvi pododstavek, Statuta Sodišča določa:

„Pritožba na Sodišče je omejena na pravna vprašanja. Lahko se vloži zaradi nepristojnosti Splošnega sodišča, zaradi kršitve postopka pred tem sodiščem, ki škoduje interesom pritožnika, pa tudi zaradi kršitve zakonodaje Unije s strani Splošnega sodišča.“

B – *Poslovnik Sodišča*

10. Člen 119 poslovnika sodišča določa:

„[…]

2. Agenti in odvetniki morajo sodnemu tajništvu predložiti uradni dokument ali pooblastilo stranke, ki jo zastopajo.

[…]

4. Če ti dokumenti niso predloženi, sodni tajnik zadevni stranki določi razumen rok za njihovo predložitev. Če zadevna stranka v tako določenem roku teh dokumentov ne predloži, Sodišče po opredelitvi sodnika poročevalca in generalnega pravobranilca odloči, ali je zaradi nespoštovanja te zahteve tožba ali vloga nedopustna iz formalnih razlogov.“

11. Člen 168 Poslovnika Sodišča določa

„[…]

2. Za pritožbo se uporabljajo členi 119, 121 in 122(1) tega poslovnika.

[…]

3 — V predhodnem predpisu člena 238 ES in v členu 181 Pogodbe EGS, ki je merodajen za sklenitev pogodbe, je govora o „Skupnosti“.

4. Če pritožba ni v skladu z odstavki od 1 do 3 tega člena, sodni tajnik pritožniku določi razumen rok za dopolnitev pritožbe. Če pritožnik v tako določenem roku pritožbe ne dopolni, Sodišče po opredelitvi sodnika poročevalca in generalnega pravobranilca odloči, ali je zaradi nespoštovanja te zahteve pritožba nedopustna iz formalnih razlogov."

C – *Poslovnik Splošnega sodišča*

12. Člen 44(5a) Poslovnika Splošnega sodišča določa:

„Tožbi, vloženi na podlagi arbitražne klavzule v pogodbi javnega ali zasebnega prava, ki jo je sklenila Unija ali je bila sklenjena za njen račun […], je treba priložiti izvod pogodbe, ki vsebuje to klavzulo."

III – Ozadje spora

13. Evropska gospodarska skupnost, ki jo je zastopala Komisija Evropskih skupnosti, je julija 1990 sklenila pogodbo o subvencioniranju za izvedbo lokalnega razvojnega projekta z družbo Société d'économie mixte d'équipement de l'Aveyron (v nadaljevanju: SEMEA), v kateri je bila Commune de Millau (Francija) udeležena s 50 % kapitala. V skladu z dogovori strank velja za pogodbo o subvencioniranju po eni strani francosko pravo, po drugi pa je Sodišče „izključno pristojno za vse spore med strankama, ki zadevajo pogodbo in jih ni mogoče rešiti sporazumno".

14. Nadaljnje izvedbe razvojnega projekta pa v dogovoru z Evropsko komisijo ni prevzela družba SEMEA, temveč društvo, ustanovljeno za izvedbo projekta. Društvo pa ni pristopilo k pogodbi o subvencioniranju, tako da je družba SEMEA še naprej ostala pogodbena partnerica Skupnosti.

15. Potem ko se je izkazalo, da je od Skupnosti prišlo do preplačil, je Komisija leta 1993 pozvala družbo SEMEA, naj povrne znesek 41.012 ECU (v nadaljevanju: sporna terjatev). Čeprav družba SEMEA te zahteve ni izpolnila, od Komisije sprva ni bilo nadaljnjih opominov.

16. Šele leta 2005, torej približno dvanajst let pozneje, je Komisija ponovno zahtevala plačilo. Družba SEMEA je Komisijo opozorila, da je družba sedaj že v postopku likvidacije. Poleg tega je družba SEMEA trdila, da ji je društvo, ki mu je bil zaupan subvencionirani projekt, zagotovilo, da se je Komisija odpovedala sporni terjatvi, ki pa je poleg tega medtem že zastarala. Komisija je zanikala, da bi se kakor koli odpovedala sporni terjatvi. Kljub nadaljnjemu večletnemu dopisovanju in opominom družba SEMEA ni izvedla nobenih plačil. Februarja 2008 jo je Komisija zadnjič pozvala k plačilu.

17. Na izredni skupščini družbe SEMEA so se delničarji 21. novembra 2008 seznanili z odločitvijo Commune de Millau, njene glavne delničarke, da prevzame sredstva in obveznosti družbe, ter sklenili, da se Commune de Millau plača 82 719,76 EUR, ki so razpoložljiva denarna sredstva družbe SEMEA. V poročilu o likvidaciji, ki ga je predložil likvidator, je bila sporna terjatev izkazana.

18. Likvidator družbe SEMEA je 9. decembra 2008 končal likvidacijski postopek družbe in podal zahtevo za izbris družbe SEMEA iz registra družb. Občinski svet Commune de Millau je 18. decembra 2008 potrdil prevzem premoženja družbe. V pasivi družbe je bila med drugim izkazana sporna terjatev Komisije, povezana z opozorilom, da se je družba SEMEA v tem pogledu sklicevala na zastaranje in da upnica ni več zahtevala plačila. Soglasje Komisije za ta postopek ni bilo pridobljeno.

IV – Izpodbijana sodba

19. Komisija je Tribunal de commerce Rodez (Francija) zaprosila za imenovanje pooblaščenca *ad hoc* kot zastopnika družbe, zato da bi dosegla sodno izterjavo sporne terjatve kljub izbrisu družbe SEMEA iz registra družb.

20. Potem ko je bilo to opravljeno, je Komisija pri Splošnemu sodišču – in sicer v svojem imenu – aprila 2010 vložila tožbo proti družbi SEMEA (zadeva T-168/10), poleg tega pa decembra 2010 tožbo proti Commune de Millau (zadeva T-572/10), ki po mnenju Komisije jamči za sporno terjatev kot solidarni dolžnik, saj je občina prevzela obveznosti družbe SEMEA. Postopka sta bila zaradi medsebojne povezanosti združena.

21. Toženi stranki sta kot ugovor podali zastaranje. Tožena občina je poleg tega vnaprej oporekala pristojnosti Splošnega sodišča in kot utemeljitev navedla, da klavzule, ki velja za pogodbo o subvencioniranju, v skladu s katero so pristojna sodišča Unije, ni mogoče uveljavljati proti občini. Podredno sta toženi stranki v primeru, da bi se zahtevi za plačilo Komisije glede na sporno terjatev ugodilo, vložili nasprotno tožbo na podlagi člena 340 PDEU in člena 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah: Komisija je, ker je predolgo čakala z uveljavljanjem sporne terjatve, kršila dolžnost dobrega upravljanja in načelo pravne varnosti, česar posledica je odškodninski zahtevek proti Komisiji, katerega višina ustreza znesku, ki ga želi iztožiti Komisija, s tem pa nazadnje odpade obveznost plačila tožene stranke.

22. Splošno sodišče je s sodbo z dne 19. septembra 2012 v bistvu ugodilo tožbama Komisije in zavrnilo nasprotni tožbi toženih strank. Družbi SEMEA in Commune de Millau je bilo naloženo, da kot solidarni dolžnici plačata Komisiji 41.012 EUR ter zamudne obresti.

23. Pristojnosti Splošnega sodišča za odločanje glede občine je bila pritrjeno z utemeljitvijo, da „se je s pogodbo v korist tretjega, sklenjeno med družbo SEMEA in Commune de Millau, slednja podredila arbitražni klavzuli v korist Unije“.[4] Iz splošnih pogodbenih načel izhaja, da je pogodba v korist tretjega lahko sklenjena […], [kar] lahko enako izhaja iz smisla pogodbe in okoliščin primera“.[5] Občina je „ob popolnem poznavanju zadeve“[6] – in ne da bi izrazila zadržke do arbitražne klavzule – želela jamčiti za obveznosti družbe SEMEA, s čimer se je zavezala arbitražni klavzuli pogodbe o subvencioniranju.

V – Pritožba

24. Novembra 2012 je odvetniška pisarna, ki je pred Splošnim sodiščem zastopala družbo SEMEA in Commune de Millau, pri Sodišču vložila pritožbo, s katero je v imenu prvostopenjske tožene stranke v bistvu zahtevala razveljavitev izpodbijane sodbe in podredno nadaljevanje prvostopenjske nasprotne tožbe.

25. Pritožbi z dne 19. novembra 2012 je bil priložen obsežen sveženj prilog. Vsebuje med drugim pooblastilo Commune de Millau za pritožbo in dopis Maître B., pooblaščenca *ad hoc*, ki ga je družba SEMEA imenovala za pooblaščenca v prvostopenjskem postopku, enemu od navedenih odvetnikov. Ta dopis nosi datum 15. november 2012. Maître B. v njem sicer zagovarja pritožbo zoper prvostopenjsko sodbo, hkrati pa priznava, da je njegova funkcija pooblaščenca *ad hoc* potekla že avgusta 2012.

26. Glede na to časovno neskladje je sodno tajništvo Sodišča oktobra 2013 zaprosilo navedeno odvetniško pisarno, da predloži dokazilo o pooblastilu družbe SEMEA za pritožbeni postopek. Odvetniška pisarna je v roku, ki ji je bil postavljen, novembra 2013 predložila sklep Tribunal de Commerce Rodez z dne 5. novembra 2013, iz katerega izhaja, da je bil Maître B. na zahtevo navedenih odvetnikov z dne 29. oktobra 2013 imenovan za pooblaščenca *ad hoc* družbe SEMEA za dobo šestih mesecev za pritožbeni postopek, ki je bil v teku.

27. Pritožnici proti sodbi Splošnega sodišča navajata štiri pritožbene razloge.

4 — Točka 132 izpodbijane sodbe.

5 — Točka 138 izpodbijane sodbe.

6 — Točka 139 izpodbijane sodbe.

28. Commune de Millau najprej navaja, da sodišča Unije niso pristojna za odločanje o tožbi, ki zadeva občino. Dogovor za arbitražno klavzulo preko pogodbene klavzule v korist tretje osebe za pravno osebo po francoskem pravu ni možen. Dogovora, ki bi šel v to smer, tudi ni.

29. Drugič, družba SEMEA navaja, da so njene obveznosti, s tem ko je svoje premoženje v postopku likvidacije prenesla na občino, ki je plačilno sposobna pravna oseba javnega prava, prenehale.

30. Tretjič, pritožnici grajata pravno napačno uporabo francoskih predpisov o zastaranju Splošnega sodišča.

31. Četrtič, pritožnici grajata, da je Splošno sodišče spregledalo, da dvanajst let trajajoča nedejavnost Komisije pomeni kršitev člena 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Pritožnici zato nista mogli pravočasno ukrepati, da bi izpolnili zahtevo Komisije. Visoke zahtevane zamudne obresti so povezane s tem, da Komisija sporne terjatve ni terjala nemudoma, tako da med zatrjevano škodo in ravnanjem Komisije obstaja vzročna zveza.

VI – Presoja pritožbe

32. Pritožbeni postopek odpira vprašanja, ki zadevajo postopkovno pravo in materialno pravo. Kar zadeva družbo SEMEA, je najprej vprašljivo, ali je bila pritožba, vložena v imenu družbe, vložena na veljaven način. To vprašanje je treba preučiti najprej (podpoglavje A). Nato se je treba posvetiti vprašanju, ki ga graja drugi pritožbeni razlog, ali so bila sodišča Unije sploh pristojna odločati zlasti glede tožbe, ki jo je vložila Komisija proti Commune de Millau (podpoglavje B). V nadaljevanju je treba obravnavati materialnopravne pritožbene razloge, kolikor so relevantni (podpoglavji C in D). Pri njih se najprej zastavlja vprašanje, ali in v kolikšni meri je sploh dopustno, da Sodišče v pritožbi preverja uporabo nacionalnega prava Splošnega sodišča.

A – *Ali je pritožba družbe SEMEA v skladu s predpisi?*

33. Glede na dokumente v spisu je treba domnevati, da odvetniki, ki so zastopali družbo SEMEA, ob vložitvi pritožbe novembra 2012 niso imeli ustreznega pooblastila za to. Kajti funkcija pooblaščenca *ad hoc* družbe je prenehala že avgusta 2012, tako da njegova odobritev vložitve pritožbe ne predstavlja „pooblastila“ v smislu člena 119 v povezavi s členom 168 Poslovnika Sodišča. Odvetniki so najprej delovali – verjetno, ne da bi se tega zavedali – kot procesni zastopnik brez pooblastila za zastopanje.[7]

34. Potem ko je sodno tajništvo Sodišča približno leto dni po vložitvi pritožbe opozorilo na to, da manjka pooblastilo, so omenjeni odvetniki zaprosili pristojno trgovsko sodišče za imenovanje pooblaščenca *ad hoc* za pritožbeni postopek. Imenovan je bil Maître B., ki se je že novembra 2012, čeprav takrat brez pooblastila za to, zavzemal za to, da bi bilo treba v imenu družbe SEMEA vložiti pritožbo.

35. Razpravljati je treba o tem, ali je ob upoštevanju navedenega mogoče predpostaviti, da je bila pritožba družbe SEMEA vložena na veljaven način.

7 — Za postopek pred sodišči Evropske Unije ni pomembno, da po francoskem nacionalnem pravu odvetnik tudi brez konkretnega dokazila o pooblastilu lahko velja za pooblaščenega v zadostni meri (mandat *ad litem*).

36. Člen 119 Poslovnika Sodišča, ki v skladu s členom 168 Poslovnika velja tudi za pritožbeni postopek,[8] glede na svoje besedilo ureja naprej primer, v katerem listina o pooblastilu ni predložena. Člen 119(4) Poslovnika se namreč nanaša na nepredložene „dokumente“, ne da bi bilo v njem karkoli navedeno glede materialnopravnih pomanjkljivostih pooblastila. Predpis se torej v kontekstu pritožbenega postopka v prvi vrsti nanaša na položaj, v katerem je bil odvetnik, ki je vložil pritožbo, sicer pooblaščen od mandanta, vendar pritožbi ni priložil ustreznega dokazila. V skladu s členom 168(4) Poslovnika se lahko to pooblastilo predloži naknadno v roku, ki ga določi sodno tajništvo Sodišča; če se to ne zgodi, Sodišče odloči, „ali je zaradi nespoštovanja te zahteve […] nedopustno iz formalnih razlogov.“

37. Iz Poslovnika ni mogoče neposredno razbrati, katere pravne posledice naj bi nastopile, če Sodišču ni bila predložena listina o pooblastilu in če odvetniki v času vložitve pritožbe dejansko niso imeli pooblastila. Besedilo predpisa tudi ne odgovori na vprašanje, ali lahko zadevna stranka pritožbo, ki je bila vložena brez pooblastila, odobri naknadno, tako da se materialnopravni neobstoj pooblastila popravi za nazaj. Ravno za to pa gre v tem primeru.

38. Na prvi pogled se zdi, da obstajajo dobri argumenti za to, da bi v primeru pritožbe, ki je bila vložena brez pooblastila, izhajali iz pomanjkljivosti, ki je ne bi bilo mogoče več popraviti. Sodišče je namreč večkrat ugotovilo, da morajo pogoji za dopustnost načeloma obstajati v času, ko se sproži postopek pri Sodišču.[9]

39. Sodišče je sicer dopustilo, da pri več tožečih strankah za dopustnost celotnega postopka zadostuje, da je bila v času vložitve tožbe procesno upravičena vsaj ena tožeča stranka,[10] vendar je to v bistvu utemeljilo z argumenti procesne ekonomičnosti.[11] Teh ni mogoče prenesti na primer družbe SEMEA. Na eni strani pritožbeni razlogi pritožnic v tem položaju niso skladni, zaradi česar bi preudarki procesne ekonomičnosti govorili bolj v prid temu, da bi se, če bi se pritožba družbe SEMEA izkazala za nedopustno, preverjanju slednje odpovedalo. Poleg tega ima pritožba, vložena brez pooblastila, veliko hujšo napako kakor zgolj to, da manjka procesna pravica. Kajti stranka, ki ni procesno upravičena, je svojemu procesnemu upravičencu vseeno morala veljavno naložiti, da zanjo vloži pritožbo, in da mora, če pritožba ne uspe, nositi stroškovne posledice. To pravno posledico bi se le težko preneslo na primer, v katerem manjka pooblastilo. Ravno nasprotno: če se pritožba vloži tako, da zastopnik ravna samovoljno brez pooblastila za zastopanje, morebitne stroškovne posledice gotovo ne morejo bremeniti domnevnega pritožnika, temveč jih nosi kvečjemu *falsus procurator*. Sicer pa bi bilo nesmiselno lotevati se preverjanja utemeljenosti pritožbe, katere vložitve sploh ne bi bilo mogoče pripisati domnevni stranki, ker ne obstaja pooblastilo.

40. V sodni praksi Sodišča pa se najdejo tudi osnove, iz katerih bi bilo mogoče izpeljati, da bi bilo člen 119(4) in 168(4) Poslovnika – če izhajamo iz širokega razumevanja njegovega besedila – mogoče uporabiti ne le za predložitev manjkajočih dokazil, ampak tudi za popravo materialnopravnega neobstoja pooblastila.

8 — Pravni položaj je bil glede na Poslovnik Sodišča, ki je veljal do konca oktobra 2012, drugačen. V zvezi s tem primerjaj njegov člen 38((5)(b), ki se po sodbi Sodišča z dne 16. novembra 2000 v zadevi Metsä-Serla in drugi proti Komisiji (C-294/98 P, Recueil, str. I-10079, točka 15) ne uporablja v pritožbenem postopku.

9 — Sodbe Sodišča z dne 19. oktobra 1995 v zadevi Rendo in drugi proti Komisiji (C-19/93 P, Recueil, str. I-3319), z dne 9. junija 2011 v združenih zadevah Comitato „Venezia vuole vivere“ in drugi proti Komisiji (C-71/09 P, C-73/09 P in C-76/09 P, ZOdl., str. I-4727, točka 31 in od 36 do 40) in z dne 24. oktobra 2013 v zadevi Deutsche Post proti Komisiji (C-77/12 P, točka 65); člen 119(4) Poslovnika ima glede tega značaj izjeme.

10 — Sodba Sodišča z dne 24. marca 1993 v zadevi CIRFS in drugi proti Komisiji (C-313/90, Recueil, 1993, str. I-1125, točka 31).

11 — Sodba Comitato „Venezia vuole vivere“ in drugi proti Komisiji (navedena v opombi 9) o tem v točki 38 ugotavlja: „Ta sodna praksa temelji na preudarku, da je v takem položaju vsekakor nujno preučiti utemeljenost tožbe, tako da vprašanje, ali so dejansko vse tožeče stranke procesno upravičene, ni pomembno.“

41. Tako je Sodišče v primeru, v katerem je bilo veljavno pooblastilo odvetnika, ki je zastopal stranko, dvomljivo, dopustilo, da je zadostovalo, da je po vložitvi tožbe vprašljivo pooblastilo za zastopanje potrdila pristojna stran.[12] Sodišče ni grajalo, da je bil ustrezni dokument izstavljen šele po vložitvi tožbe. Generalni pravobranilec M. Darmon je v zvezi s takrat veljavno predhodno določbo člena 119(4) Poslovnika opozoril, da „[bi bil] pretiran formalizem, če naj bi ta predpis deloval samo takrat, kadar bi bil po vložitvi tožbe predložen kakšen dokument, ki izvira iz časa pred tožbo“.[13]

42. V skladu s tem bi lahko člena 119(4) in 168(4) Poslovnika razumeli tako, da ti predpisi ne urejajo samo naknadne predložitve dokazila o pooblastilu, ki je manjkalo ob vložitvi pritožbe, ampak poleg tega omogočajo tudi popravo neobstoječega pooblastila – npr. z naknadnim „potrdilom“ vložitve pritožbe.

43. Tako široka razlaga, ki vključuje materialnopravne pomanjkljivosti, daje primerne rezultate. Ob takšni razlagi se odsotnost pooblastila, bodisi dokazno pravne bodisi materialnopravne vrste, podvrže enotni ureditveni zasnovi, s tem se preprečijo morebitni problemi z razmejitvijo in se zagotovi, da bo tematika obravnavana tako, da bo enotna za vso Unijo in ne bo odvisna od tega, kako jo bodo predhodno razumeli na nacionalni ravni. Dalje se lahko s tem, da Sodišče obvladuje postopek in da lahko z določitvijo primernega roka prispeva k hitri razjasnitvi dvomljivih primerov, primerno skrbi za interese pravne varnosti in dobrega varstva prava.

44. V primeru pritožbe, ki je bila vložena za družbo SEMEA, je gospodarsko sodišče, ki je konec koncev pristojno za presojo ustreznosti pooblastila, po opozorilu Sodišča po vložitvi pritožbe za družbo SEMEA imenovalo pooblaščenca *ad hoc*. Njegovo imenovanje je bilo opravljeno podobno kot „potrdilo“ v zadevi, opisani v točki 41, s ciljem, da omogoči izvedbo tekočega pritožbenega postopka za družbo SEMEA. Družba SEMEA je na ta način postala odgovorna za vložitev pritožbe po odvetniku, saj gre pri imenovanem pooblaščencu *ad hoc* za isto osebo, ki je približno leto dni pred tem že odobrila vložitev pritožbe za družbo SEMEA. Ker pomeni imenovanje Maître B. za pooblaščenca *ad hoc* družbe SEMEA naknadno potrditev vložitve pritožbe, je treba predpostaviti, da je bila ta prvotna odsotnost pooblastila v skladu s členom 119 v povezavi s členom 168(4) Poslovnika odpravljena.

45. Torej ni bila na veljaven način vložena samo pritožba občine, ampak tudi pritožba družbe SEMEA.

46. V nadaljevanju je treba preučiti, ali je lahko Komisija za osnovo svojih tožb proti družbi SEMEA in občini uporabila arbitražno klavzulo pogodbe z družbo SEMEA.

B – *Pomembnost arbitražne klavzule v tem postopku*

47. Ali se lahko Komisija sklicuje na arbitražno klavzulo pogodbe o subvencioniranju, je vprašljivo iz dveh razlogov. Kajti s formalnega vidika niti tožena občina niti tožeča Komisija nista pogodbenici pogodbe o subvencioniranju, ki vsebuje vprašljivo arbitražno klavzulo.

48. Komisija, ki je tožbo proti družbi SEMEA in občini vložila v svojem imenu, je v pogodbi o subvencioniranju namreč nastopala kot zastopnica Evropske gospodarske skupnosti, zaradi česar obstajajo najprej dvomi o njeni aktivni legitimaciji (ki se tukaj sicer ne graja) v sporu, za katerega gre, poleg tega pa ni razvidno, da bi lahko iz arbitražne klavzule pogodbe o subvencioniranju izpeljala lastne tožbene pravice. Slednje je treba kot pogoj za proces preučiti po uradni dolžnosti (podpoglavje 1).

12 — Sodba Sodišča z dne 11. maja 1989 v združenih zadevah Maurissen in Union syndicale proti Rechnungshof (193/87 in 194/87, Recueil, str. 1045, točka 33).

13 — Točka 42 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca M. Darmona v zadevi, navedeni v opombi 11.

49. Občina po drugi strani ni bila na noben način udeležena v pogodbi o subvencioniranju, vendar pa naj bi bilo vendarle mogoče, da se za arbitražno klavzulo iz pogodbe o subvencioniranju – tako pravi izpodbijana sodba – dopusti, da se ob uporabi osnovnih načel pogodbe uveljavlja v korist tretjih oseb. Ali je ta argumentacija dovolj trdna, bo treba preučiti neposredno po vprašanju dopustnosti, ki zadeva Komisijo (podpoglavje 2).

1. Ali se lahko Komisija v postopku, ki ga vodi v svojem imenu, sklicuje na arbitražno klavzulo pogodbe z družbo SEMEA?

50. Pri tem vprašanju gre konec koncev za to, kdo je lahko pri tožbah na podlagi arbitražnih klavzul aktivno legitimiran: Unija kot pogodbena partnerica ali organ, ki jo zastopa pri sklenitvi pogodbe?

51. Iz besedila člena 272 PDEU ni mogoče razbrati nobenega jasnega napotka za pojasnitev tega vprašanja, čeprav je precej verjetno, da mora v postopku „na podlagi arbitražne klavzule v pogodbah, ki jih sklene Unija[14] ali ki so sklenjene v njenem imenu, ne glede na to, ali jih ureja javno ali zasebno pravo“, tudi Unija v postopku prevzeti mesto stranke.[15] Zdi pa se, da je stalna praksa ravno nasprotna,[16] ker se v tožbi in na začetku poznejše sodbe kot stranka ne pojavlja Unija, temveč organ Unije, ki je udeležen pri vsakokratni pogodbi, ki vsebuje arbitražno klavzulo.[17]

52. Izpodbijana sodba se o tem ne opredeljuje. Toda vprašanje pravilne oznake stranke lahko ne nazadnje ostane odprto. V tem primeru gre namreč zgolj za to, da se presodi, ali se je Komisija v primeru tožbe, ki jo je vložila v svojem imenu, lahko sklicevala na vprašljivo arbitražno klavzulo. Na to bo treba ob celostni obravnavi sodne prakse o položaju Unije kot stranke v postopku pred sodišči Unije[18] odgovoriti pritrdilno, saj je v njej mogoče prepoznati težnjo, da naj napačna oznaka stranke na strani Unije načeloma ne bi imela vpliva, dokler je z vidika tožene stranke sporna materija jasno določena in s tem ni ogroženo izvajanje postopkovnih pravic tožene stranke. Glede obojega v tem primeru ne more biti nobenega dvoma.

53. Zato se je Komisija v postopku, ki ga je vodila v svojem imenu, proti družbi SEMEA vsekakor lahko sklicevala na arbitražno klavzulo v pogodbi z družbo SEMEA.

54. Toda pojasniti je treba, ali ne bi bilo mogoče arbitražne klavzule uveljavljati tudi proti občini, ne le proti družbi SEMEA.

2. Ali je mogoče proti občini uveljavljati arbitražno klavzulo pogodbe z družbo SEMEA?

55. To vprašanje je treba po uradni dolžnosti preučiti kot nepogrešljiv procesni pogoj. Preučiti je treba štiri vidike: prvič, besedilo klavzule v pogodbi z družbo SEMEA, drugič, popogodbene postopke, tretjič, merila, ki izhajajo iz člena 272 PDEU, in četrtič, dokazne standarde za arbitražno klavzulo.

14 — V obravnavanem primeru kot posredna pravna naslednica Evropske gospodarske skupnosti.

15 — Glej tudi člen 335 PDEU.

16 — Glej na primer sodbe Sodišča z dne 10. junija 1999 v zadevi Komisija proti Montorio (C-334/97, Recueil, str. I-3387), z dne 13. novembra 2008 v zadevi Komisija proti Alexiadou (C-436/07 P) in z dne 18. novembra 2010 v zadevi ArchiMEDES proti Komisiji (C-317/09 P).

17 — Glej o tem Karpenstein v Grabitz/Hilf/Nettesheim, člen 272 PDEU, točka 9, ki ima to za „neoporečno“, „če in dokler je jasno, da so vsakokratni organi delovali […] kot zastopniki“.

18 — Glede določitve identitete stranke na strani Unije se pri uslužbenski tožbi (člen 270 PDEU) in pri odškodninskih tožbah (340 PDEU) – glede na besedilo, ki prav tako pavšalno govori o „Uniji“ – pojavlja enak problem kot pri členu 272 PDEU. Pri uslužbenski tožbi se v sodni praksi – kakor tudi pri arbitražni klavzuli – v nasprotju z besedilom predpisa ves čas upošteva organ urada za imenovanje. Glej v nasprotju s tem o neenotni sodni praksi v zvezi s členom 340 PDEU sodbi Splošnega sodišča z dne 6. julija 1995 v zadevi Odigitria proti Svetu in Komisiji (T-572/93, Recueil, str. II-2025, točka 22 – tukaj se upošteva organ) in z dne 4. februarja 1998 v zadevi Bühring proti Svetu in Komisiji (T-246/93, Recueil, str. II-171, točka 26 – tukaj se upošteva Skupnost).

a) Besedilo arbitražne klavzule v pogodbi z družbo SEMEA

56. V skladu s pogodbo z družbo SEMEA je Sodišče „izključno pristojno […] za vse pravne spore med strankama“. Ta klavzula zavezuje torej samo pogodbeni stranki – družbo SEMEA in Unijo – in je ni mogoče uveljavljati proti Commune de Millau.

b) Popogodbeni postopki

57. Najprej je treba ugotoviti, da Komisija ni bila udeležena v nobenem popogodbenem dogovoru, ki bi se nanašal na arbitražno klavzulo. Prav tako ni dokumentirana nobena pogodba med družbo SEMEA in občino, ampak samo ločeni sklepi skupščine delničarjev oziroma občinskega sveta. Toda Splošno sodišče[19] si je prizadevalo uporabiti osnovna načela pogodbenega prava in prišlo do sklepa, da je treba sklepe občine, ki se nanašajo na prevzem dolga obveznosti družbe SEMEA – v zvezi s prenosom sredstev družbe SEMEA na občino – glede na njihov namen in ob upoštevanju celotnih okoliščin razumeti kot pogodbo v korist Unije. Občina in družba SEMEA sta hoteli utemeljiti terjatev do Unije, občina pa je bila pripravljena, da se, „čeprav je bila seznanjena s sporom […] glede sporne terjatve“ podredi arbitražni klavzuli pogodbe z družbo SEMEA. Pri tem ni pomembno, da osvobodilni učinek prevzema dolga, ki je bil namen strank, ni nastopil, ker ni bilo dovoljenja upnice.

c) Presoja teh popogodbenih postopkov ob upoštevanju meril, ki izhajajo iz člena 272 PDEU

58. Za vprašanje, ali je bila na ta način dogovorjena klavzula, ki zavezuje občino, so merodajna merila, ki izhajajo iz člena 272 PDEU,[20] ki pa jih je treba razlagati ozko, saj gre pri členu 272 PDEU za izjemen predpis.[21]

59. Po mnenju Splošnega sodišča je mogoče,[22] da se lahko arbitražna klavzula po osnovnih načelih pogodbe v korist tretjih oseb dogovori v celoti brez udeležbe Unije; tukaj sicer ne gre za pogodbo, ki jo je sklenila Unija, a vsekakor spada med pogodbe, „ki jih sklene Unija ali ki so sklenjene v njenem imenu“ v smislu člena 272 PDEU.

60. Tako razumevanje je dvomljivo. Pogodba, sklenjena v imenu Unije, zadeva materialne interese Unije. Sklenejo jo lahko samo – še zlasti ker je treba člen 272 PDEU razlagati ozko – organi, ustanove ali drugi uradi, ki smejo delovati v imenu [za račun] Unije. Zunanje tretje osebe tega ne smejo. Pogodba, ki se sklene samo ob udeležbi tretjih oseb in brez zahteve uradov Unije – kakor v tem primeru popogodbeni dogovori med družbo SEMEA in občino – torej ne zadostuje zahtevam člena 272 PDEU.

61. Ne glede na to tudi ni razvidno, da bi se občina želela podrediti arbitražni klavzuli v smislu člena 272 PDEU. Ustrezna volja stranke – ki bi bila nepogrešljiva za dogovor arbitražne klavzule – se najprej ne da razbrati iz celotnih okoliščin popogodbenih dogovorov med družbo SEMEA in občino, poleg tega pa je ni mogoče brez nadaljnjega predpostaviti. To velja še toliko bolj, ker družba SEMEA – kot izhaja iz spisov, ki dokumentirajo potek likvidacije te družbe – ni omenjala obstoja arbitražne klavzule in tudi občina se z njenim obstojem ni izrecno seznanila. Nasprotno: niti sklep

19 — Glej zlasti točke od 132 do 143 izpodbijane sodbe.

20 — Temeljnega pomena zanje je sodba Sodišča z dne 7. decembra 1976 v zadevi Pellegrini proti Komisiji in Flexon-Italia (23/76, Recueil, str. 1807).

21 — Glej med drugim Sodbo Splošnega sodišča z dne 8. maja 2007 v zadevi Citymo proti Komisiji (T-271/04, ZOdl., str. II-1375, točka 53) in točko 116 izpodbijane sodbe.

22 — Glej zlasti točke 133 do 136 izpodbijane sodbe.

občinskega sveta z dne 18. decembra 2008 niti likvidacijsko poročilo z dne 21. novembra 2008 ne vsebujeta ustreznih navedb; opozarjata pa, morda zavajajoče, da se za vprašljivo pogodbo z družbo SEMEA uporablja francosko pravo – kar pa vsekakor ne napeljuje kar takoj k temu, da bi se glede sporne terjatve pomislilo na pristojnost sodišč Unije.

62. Po vsem tem ni mogoče predpostaviti, da je bila pogodbena arbitražna klavzula, na katero bi se Komisija lahko sklicevala proti občini, dogovorjena v korist tretjih oseb.

63. Vendar, tudi če bi obstajalo soglasje družbe SEMEA in občine s takim namenom, bi se poleg tega zastavljalo vprašanje, ki ga je treba v nadaljevanju še preučiti, in sicer, ali je bilo zadoščeno dokaznim standardom, ki jih za arbitražno klavzulo postavlja člen 44(5a) Poslovnika Splošnega sodišča.

d) Dokazni standardi za arbitražno klavzulo po členu 44(5a) Poslovnika splošnega sodišča

64. V skladu s členom 44(5) [5a] navedenega poslovnika je treba tožbi priložiti izvod pogodbe, ki vsebuje to klavzulo. Drugače povedano: Komisija mora predložiti listino kot dokaz o obstoju arbitražne klavzule.

65. Kar zadeva Commune de Millau, Komisija tega dokaza ni predložila – in ga tudi ne bi mogla, ker bi bilo mogoče domnevni dogovor o arbitražni klavzuli v korist Komisije, kot Splošno sodišče priznava v izpodbijani sodbi,[23] kvečjemu izpeljati „iz namena dogovora, ki sta ga sklenili družba SEMEA in Commune de Millau, in iz okoliščin primera“[24] ter bi s tem, tudi če bi obstajala, imela značaj nezapisanega, docela konkludentnega dogovora. Kaj takega pa ni v skladu z dokaznimi standardi člena 44(5a) Poslovnika splošnega sodišča, ki zahteva sodno predložitev izvoda, torej spisa, ki vsebuje vprašljivo arbitražno klavzulo.

66. V sodni praksi se je ta predpis resda razlagal široko, hkrati pa se je dopuščalo, da zadostuje predložen nepodpisan osnutek pogodbe skupaj s korespondenco, ki se nanaša nanj,[25] ali da zadostuje sklicevanje strank na spise, ki niso povezani s pogodbo.[26] Vendar pa bi člen 44(5a) navedenega poslovnika izgubil vsebino, če bi se docela odpovedalo jedrnemu elementu predpisa: namreč, da je treba predložiti pisni izvod vprašljive klavzule, iz katerega je mogoče neposredno razbrati, katere stranke in za katero pogodbo so se dogovorile za pristojnost sodišč Unije. Predložitev dokumentov, ki dopuščajo zgolj sklepanje o morebitnih ustnih ali konkludentnih dogovorih, katerih vsebina ni bila zapisana, za te namene ne more biti dovolj, ker bi se lahko okoliščine, ki so zunaj pogodbe, le težko štele za „izvod“ pogodbe.[27] Na člen 44(5a) Poslovnika Splošnega sodišča je treba gledati v tesni povezavi z izjemnim položajem, ki ga ima člen 272 PDEU kot višja pravna norma o pristojnosti, zato je treba bistvo tega člena razlagati striktno, ne da bi se dopustila razlaga, po kateri bi se bilo mogoče odpovedati predložitvi dokumenta, ki jasno in izrecno vsebuje vprašljivo arbitražno klavzulo.

67. Člen 44(5a) glede tega služi tudi pravni varnosti in, kot *ad contrario* izhaja iz člena 44(6) Poslovnika Splošnega sodišča, drugače kakor v členu 44 od (3) do (5) naštete formalnosti ne dopušča poprave z naknadno predložitvijo manjkajočih dokumentov. Če torej pri vložitvi tožbe manjka izvod arbitražne klavzule, je treba tožbo zavreči kot nedopustno.

23 — Glej zlasti točke 138 do 141 izpodbijane sodbe.

24 — Točki 140 in 141 izpodbijane sodbe.

25 — Sodba Pellegrini proti Komisiji in Flexon-Italia (navedena v opombi 20) točka 10.

26 — Sodba Sodišča z dne 26. novembra 1985 v zadevi Komisija proti CO.DE.MI. (318/81, Recueil, str. 3693, točki 9 in 10).

27 — Sodba Citymo proti Komisiji (navedena v opombi 21, točka 56), po kateri naj bi zadostovalo, če „dokumenti, ki jih predloži tožeča stranka, sodišču Skupnosti, ki mu je bila zadeva predložena, omogočajo, da se zadostno seznani z dogovorom strank v sporu, da pristojnost za odločitev v njunem sporu v zvezi s pogodbo odvzameta nacionalnim sodiščem in podelita sodiščem Skupnosti“, je preveč velikodušna. Okoliščine, ki so zunaj spisov, se namreč ne smejo merodajno upoštevati.

68. Ker v tem primeru Komisija v zvezi s Commune de Millau ni predložila izvoda arbitražne klavzule, ki bi zadostoval členu 44(5a) Poslovnika Splošnega sodišča, Splošno sodišče ni bilo pristojno za tožbo, vloženo proti občini. Splošno sodišče je s tem, da je tožbo, naperjeno proti občini, kljub temu štelo za dopustno, napačno uporabilo pravo.

69. Zato je treba pritožbi Commune de Millau ugoditi. Izpodbijano sodbo je treba v delu, v katerem občini kot solidarnemu dolžniku nalaga plačilo stroškov, razveljaviti in tožbo, ki je naperjena proti njej, saj je ta zadeva medtem zrela za odločitev v skladu s členom 61(1)(2) Statuta sodišča, zavrniti.

70. Glede na ta vmesni sklep je treba preučiti samo še pritožbene razloge, ki jih navaja družba SEMEA. V delu, v katerem se z njimi graja – glede na francoske predpise o zastaranju in likvidaciji – napačna uporaba nacionalnega prava, se uvodoma zastavlja vprašanje, ali in, če je, v kolikšni meri je Sodišče v pritožbenem postopku upravičeno preverjati uporabo nacionalnega prava Splošnega sodišča. Če namreč ni upravičeno ali pa je upravičeno samo v omejenem obsegu, pritožbenih razlogov, ki so navedeni v ta namen, v podrobnostih ne bi bilo treba preučiti. Ta vprašanja je treba obravnavati v nadaljevanju.

C – O pritožbenih razlogih družbe SEMEA, s katerimi se graja napačna uporaba nacionalnega prava Splošnega sodišča

71. Najprej je treba razpravljati o tem, ali so pritožbeni razlogi, ki se nanašajo na nacionalno pravo, relevantni na pritožbeni stopnji.

72. Pristojnost Sodišča za preučitev v pritožbenem postopku je konkretizirana v členu 58 Statuta, v skladu s katerim je „pritožba na Sodišče […] omejena na pravna vprašanja. Lahko se vloži zaradi nepristojnosti Splošnega sodišča, zaradi kršitve postopka pred tem sodiščem, ki škoduje interesom pritožnika, pa tudi zaradi kršitve zakonodaje Unije s strani Splošnega sodišča.“

73. Na prvi pogled se zato zdi izključeno, da bi se na pritožbeni instanci grajalo morebitne pravne napake pri uporabi nacionalnega prava, ki jih je morda storilo Splošno sodišče. Kajti take pravne napake načeloma [28] ne bi bile kršitev prava Unije, ampak kvečjemu nacionalnega prava. Za preverjanje nacionalnega prava pa Sodišče v pritožbenem postopku po taksativnem katalogu pristojnosti v členu 58 Statuta ni pristojno. [29]

74. Za primer arbitražne klavzule v skladu s členom 272 PDEU pomeni sedanje pravno stanje najprej, da mora Splošno sodišče na prvi stopnji po vložitvi tožbe po potrebi v celotnem obsegu preučiti nacionalno pravo, ki je odločilno glede na izbiro prava. Poleg tega pa Sodišču na pritožbeni stopnji, ki sledi prvostopenjski sodbi, ob upoštevanju člena 58 Statuta načeloma ni dovoljeno presojati pritožbenih razlogov, s katerimi se graja zgolj napačna uporaba nacionalnega prava Splošnega sodišča.

75. Vendar pa se v stalni sodni praksi vsekakor najdejo sodbe Sodišča, v katerih Sodišče na pritožbeni stopnji preverja – ravno v primeru arbitražnih klavzul [30] – prvostopenjsko uporabo nacionalnega prava, vendar brez temeljitejše utemeljitve glede na člen 58 Statuta Sodišča.

28 — O posebnem primeru nacionalnega prava, ki je „inkorporirano“ v pravo Unije, glej sklepne predloge generalnega pravobranilca P. Mengozzija, predstavljene 27. januarja 2011 v zadevi Evropaïki Dynamiki proti ECB (C-401/09 P, ZOdl., str. I-4911, točke od 71 do 74).

29 — Izčrpno o tem moji sklepni predlogi v zadevi Edwin proti UUNT (navedeni v opombi 2, točke od 70 do 78).

30 — Glej na primer sodbo Sodišča z dne 10. julija 2003 v zadevi Komisija proti CCRE (C-87/01 P, Recueil, str. I-7617, točke od 56 do 64) in sodbo ArchiMEDES proti Komisiji (navedena v opombi 15) (točka 51 in naslednje).

76. Sodišču predlagam, naj razmisli o tej liniji sodne prakse. Kajti slednja ni v skladu z jasnim besedilom člena 58 Statuta Sodišča. Poleg tega obstaja določeno neskladje s sodbo velikega senata v zadevi Edwin proti UUNT,[31] v kateri je Sodišče – čeprav je bila v ozadju spora materija, ki jo je zaznamovalo pravo znamk, zato se člen 58 Statuta ni izrecno navajal – svojo upravičenost do preverjanja uporabe nacionalnega prava na pritožbeni stopnji povzelo tako: „Glede preizkusa ugotovitev Splošnega sodišča v zvezi s to nacionalno zakonodajo je Sodišče v okviru pritožbe pristojno preizkusiti najprej, ali je Splošno sodišče na podlagi dokumentov in drugih podatkov, ki so mu bili predloženi, napačno razlagalo besedilo zadevnih nacionalnih določb ali z njimi povezano sodno prakso ali akademske razprave, ki se nanašajo nanje, nato, ali je Splošno sodišče v zvezi s temi elementi prišlo do ugotovitev, ki so očitno v nasprotju z njihovo vsebino, in nazadnje, ali je Splošno sodišče, da bi ugotovilo vsebino zadevne nacionalne zakonodaje, pri preizkusu vseh elementov kateremu od njih pripisalo pomen, ki mu v razmerju do drugih elementov ne pripada, če je to jasno razvidno iz spisa.“[32] Sodišče meni, da je, če odloča kot pritožbena instanca, popravek uporabe nacionalnega prava upravičen samo v primerih izkrivljanja oziroma takrat, ko je Sodišče naredilo očitno pravno napako.[33]

77. Tu ni nobenega nasprotja s členom 58 Statuta, ki v svojem besedilu nacionalno pravo v celoti izvzema iz kanona preverjanja Sodišča. Pač pa Sodišče *mutatis mutandis* na nacionalno pravo prenaša tisti način preverjanja, iz katerega, prav tako na pritožbeni stopnji, izhaja glede na izkrivljanje dejstev in ki ga je treba grajati *glede na pravo Unije*.[34]

78. Ta način preverjanja Sodišču omogoča, da v primerih, v katerih Splošno sodišče očitno napačno uporabi nacionalno pravo – a samo takrat – poseže po ustreznem pravnem sredstvu in razveljavi napačno sodbo.[35]

79. To rešitev, ki je bila razvita za pravo znamk v zadevi Edwin proti UUNT, je v besedilu in po zadevi mogoče posplošiti, tehtni razlogi pa govorijo v prid temu, da se lahko prenese tudi na pritožbeni postopek v primerih arbitražne klavzule. Vendar je treba v skladu z nedvoumnim programom ureditve člena 256(1) PDEU v povezavi s členom 58 Statuta Sodišča upoštevati, da vsaka kršitev nacionalnega prava ne more biti priložnost za razveljavitev prvostopenjske sodbe, in se v takih primerih sprijazniti s prikrajšanjem pravnega varstva. Tukaj bi na pomoč lahko priskočil samo zakonodajalec Unije. Ni bojazni, da bi nastopila situacija, ki bi bila problematična glede na efektivno pravno varstvo. Najprej, načelo efektivnega pravnega varstva ne zahteva večstopenjske instančne poti; dalje, Sodišču je tudi še kot pritožbenemu sodišču prepuščeno, da pri očitni napačni uporabi nacionalnega prava, ob ustrezni pritožbi, razveljavi prvostopenjsko sodbo.

80. Izhajajoč iz te zasnove se v obravnavani zadevi najprej zastavlja vprašanje, ali je mogoče izhajati iz primera očitne napačne uporabe nacionalnega prava, ki ga je mogoče grajati v pritožbenem postopku. Dalje bi se, če bi bil odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, zastavilo še vprašanje, ali je pritožnica, družba SEMEA, to okoliščino grajala z dovolj utemeljenim in v zadevi sprejemljivim pritožbenim razlogom.

81. Že na prvo vprašanje je treba odgovoriti nikalno, tako da preučitev drugega ni več potrebna. Splošno sodišče je francoski pravni položaj in sodno prakso o vprašljivi problematiki zastaranja in likvidacije skrbno preučilo in našlo razumljive rešitve, proti katerim ne more biti sprejemljiv noben očitek izkrivljanja in nobena graja očitne nepravilnosti.

31 — Sodba Sodišča z dne 5. julija 2011 (C-263/09 P, ZOdl., str. I-5853).

32 — Sodba Edwin proti UUNT (navedena v opombi 31, točka 53).

33 — Glej o tem sklepne predloge generalnega pravobranilca Y. Bota, predstavljene 28. novembra 2013 v zadevi UUNT proti National Lottery Commission (C-530/12 P, točke od 78 do 87).

34 — Kritično o tem sklepni predlogi generalnega pravobranilca Y. Bota, navedeni v opombi 33.

35 — S tem je njegov način ravnanja podoben omejenemu merilu, iz katerega izhajajo tudi določena nacionalna sodišča pri kontroli uporabe tujega prava. Glej o tem opombo 40 mojih sklepnih predlogov v zadevi Edwin proti UUNT.

82. Iz tega sledi, da pritožbeni razlogi, ki jih je doslej navedla družba SEMEA, niso sprejemljivi.

83. Na koncu je treba obravnavati pritožbeni razlog, ki ga je družba SEMEA navedla glede zavrnitve njene nasprotne tožbe. Ta pritožbeni razlog ima v bistvu osnovo v členu 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, torej ima značaj prava Unije, in ga je treba preučiti v celotnem obsegu.

D – *O nasprotni tožbi družbe SEMEA*

84. Družba SEMEA z nasprotno tožbo podredno zasleduje odškodninski zahtevek, ki ustreza sporni terjatvi, povečani za obresti, ki jo je iztožila Komisija, in tožbo v bistvu utemeljuje na zunajpogodbenem jamstvu Unije in na ustavno zajamčeni pravici do dobre uprave. Komisija je kršila člen 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah s tem, da je svojo terjatev terjala le počasi, predvsem pa pustila, da je med prvim in drugim opominom minilo približno dvanajst let. Na ta način se je med drugim znatno povišal znesek zamudnih obresti, ki bi se jim sicer dalo izogniti.

85. V tem položaju se načeloma zastavlja vprašanje, ali in, če je, pod katerimi pogoji je mogoče Komisiji očitati zamudo pri izterjavi svojih terjatev z vidika pravice do dobrega upravljanja in ali bi lahko terjatve Komisije na tej podlagi – neodvisno od njihovega zastaranja in še pred njim – prenehale. Razlog za to, da družba SEMEA problematizira to tematiko v obliki nasprotne tožbe, bi lahko bil, da francosko pravo ne pozna pravnega instituta omejitve, kakor ga nemško pravo izpeljuje iz načela dobre vere.[36] Nazadnje pa gre v zadevi za ugovore proti glavnim in podrejenim zahtevam tožene stranke, ki izhajajo iz temeljnih pravic. Zahtevek je treba glede na to tudi presoditi.

86. Preučiti je torej treba, v kakšni obliki bi bila lahko temeljna pravica do dobrega upravljanja v kontekstu pogodbenopravnega značaja ustrezna, ali lahko pogodbeni zahtevki zaradi nje ugasnejo, oziroma, ali lahko ugovor, ki preprečuje nastanek pravice, prepreči nastanek terjatev za zamudne obresti.

87. Najprej je bilo Komisiji prepuščeno, da svoje premoženjske zadeve vodi po lastni presoji v okviru nacionalnega prava, ki je bilo dogovorjeno v pogodbi z družbo SEMEA, in da izčrpa tudi njegove zakonske zastaralne roke. Člen 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah bi se le težko razumelo tako, da namesto jasnih zastaralnih rokov, ki veljajo za pogodbene terjatve, pavšalno postavlja malo konkreten „razumni rok“. To ne bi koristilo niti pravni varnosti niti interesoma strank. Povedano drugače: pri obravnavi zadev pogodbenega značaja morajo roki, o katerih sta se stranki pogodbeno sporazumeli, najprej veljati za „razumne“ v smislu Listine.

88. Če se Komisija odloči izterjati svoje terjatve, mora to zadevo, ki zadeva tudi njenega pogodbenega partnerja, urediti v razumnem roku, saj zanjo velja Listina. Tukaj ničesar ne spremeni niti okoliščina, da za njenega pogodbenega partnerja v primerjavi z njo ne veljajo obveznosti iz Listine. Z „begom v zasebno pravo“ se Komisija ne glede na to ne more izogniti vezanosti na temeljno pravico.

89. V tem primeru je ravnanje Komisije problematično z vidika primernosti v tistem delu, v katerem je najprej – z zahtevkom za plačilo z dne 27. aprila 1993 – pravočasno dosegla, da so začele teči obresti, toda po drugi strani v dolžnici z dvanajstletnim molkom vzbudila občutek varnosti, nato pa šele 18. novembra 2005 začela z vztrajnim priganjanjem k plačilu odprtih dolgov skupaj z znatnimi obrestmi, ki so medtem, kot brez ugovarjanja navaja družba SEMEA, po znesku celo presegle glavno terjatev.

36 — Z vidika temeljev in primerjalnega prava o tem Ranieri, F., „Verwirkung *et renonciation tacite*“, Mélanges en l'honneur de Daniel Bastian, Librairies techniques, Paris 1974, str. od 427 do 452.

90. Ker je imela Komisija iz temeljnih pravic izhajajočo dolžnost do izterjave terjatev brez zastojev, ki je do 18. novembra 2005 ni izpolnila, se v njeni oklevajoči izterjavi terjatev kaže ravnanje, ki je v neposredni vzročni zvezi z zamudnimi obrestmi, ki so se nabrale v tem obdobju.

91. To, da je Splošno sodišče nasprotno tožbo kljub temu zaradi neobstoja vzročne zveze v celotnem obsegu zavrnilo tudi za obresti, ker je za neplačilo kriva edino družba SEMEA,[37] in kršitve člena 41(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah ni ustrezno presodilo, zato ne vzdrži pravne preverbe. Zavrnitev nasprotne tožbe lahko v pritožbenem postopku vzdrži samo v tistem delu, v katerem zadeva glavno terjatev in obresti, ki so se nabrale od 18. novembra 2005. V ostalem delu pa je posledica zahtevka, ki ga družba SEMEA uveljavlja preko nasprotne tožbe, ustrezno znižanje zahtevka tožeče stranke.

92. Ob koncu je treba razpravljati o vprašanju stroškov.

E – *Stroški*

93. Ker je bila pritožba Commune de Millau utemeljena, nosi stroške občine Komisija. Ker je družba SEMEA s svojo pritožbo le deloma uspela, nosita družba SEMEA in Komisija vsaka svoje stroške (člen 184(2) v povezavi s členom 138(2) in (3) Poslovnika Sodišča).

VII – Predlog

94. Ob upoštevanju zgornjih ugotovitev Sodišču predlagam, naj odloči:

1. Sodba Splošnega sodišča z dne 19. septembra 2012 v združenih zadevah Evropska komisija proti SEMEA in Commune de Millau (T-168/10 in T-572/10) se razveljavi v delu, v katerem Commune de Millau nalaga, da kot solidarna dolžnica družbe SEMEA Evropski komisiji plača 41.012 EUR, povečanih za zamudne obresti, ter nosi svoje stroške in stroške Komisije v zadevi T-572/10.

2. Sodba Splošnega sodišča z dne 19. septembra 2012 v združenih zadevah Evropska komisija proti SEMEA in Commune de Millau (T-168/10 in T-572/10) se razveljavi v delu, v katerem družbi SEMEA nalaga, da plača zamudne obresti od 27. aprila 1993 do 18. novembra 2005.

3. Tožba, ki jo je Komisija vložila v zadevi T-572/10 proti Commune de Millau, se zavrže kot nedopustna.

4. Pritožba družbe SEMEA se v ostalem delu zavrže.

5. Komisija nosi stroške Commune de Millau in svoje stroške. Družba SEMEA nosi svoje stroške.

37 — Glej točke 108 do 111 izpodbijane sodbe.